

İşıqlı sabahlar üçün, parlaq bir gələcək üçün,
çiçəklənən millət üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir
gənclik üçün, **düşünərək yaşayanlar üçün**, xoşbəxt bir
ailə üçün, sevincli qəlblər üçün, gülən üzlər üçün,
həyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin
qələmi ilə yazmaq üçün

parlaq insəlar

Kitabın sahibi: _____

Oxu tarixi: _____

Ürək ver:

ŞEYTAN

LEV TOLSTOY

Rus dilindən tərcümə:

Zahid Sarıtorpaq

Koordinator: Amin
Redaktor: Toğrul MUSAYEV
Korrektor: Turac ELDARQIZI
Tərtibatçı: Zülfü XƏLİLOV
Art-direktor: Ramin HƏSƏNƏLİZADƏ
Cildin dizayneri: Aygül ƏLİYEVƏ

Лев Николаевич Толстой
ДЬЯВОЛ

Lev Nikolayeviç Tolstoy
ŞEY TAN

Bakı, "Parlaq İmzalar" Nəşriyyatı – 2024, 112 səh.

© Лев Николаевич Толстой / 1911

© Parlaq İmzalar MMC / 2024

Kitabın bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri və yayımlanması qadağandır.

Parlaq İmzalar Nəşriyyatı | 140
Yoldaş seriyası | 16

www.parlaqimzalar.az

info@parlaqimzalar.az

  /parlaqimzalar

0559697259 / 0559897259

Mətbəə: "AVE PRINT" MMC

NOYABR / 2024

Lev Tolstoy 1828-ci il sentyabrın 9-da Rusiyanın Tula quberniyasının Yasnaya Polyana malikanəsində anadan olub. Uşaq yaşlarında öncə anasını, daha sonra atasını itirib. 1844-cü ildə Kazan Universitetinə daxil olaraq Şərq dilləri üzrə təhsil almağa başlayıb, lakin ikinci kursda təhsilini yarımçıq qoyaraq doğma kəndinə qayıdıb.

1863-69-cu illərdə ilk irihəcmli romanını – “Hərb və sülh”ü yazıb. 1873-77-ci illərdə isə bir qadının faciəvi taleyindən bəhs edən “Anna Karenina” romanı üzərində çalışıb. Sonuncu böyük romanı “Dirilmə” isə 1899-cu ildə çap olunub. Böyük yazıçının sonuncu romanı “Hacı Murad” isə 1912-ci ildə, ölümündən sonra çap olunub. Lev Tolstoy 1910-cu il noyabrın 20-də “Astarova” stansiyasında pnevmoniyadan dünyasını dəyişib.

Zahid Sarıtorpaq 1957-ci il mayın 11-də Şamaxı şəhərində anadan olub. 1981-87-ci illərdə Moskvada Maksim Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunda təhsil alıb. “Əlifba bayramında qətl”, “Dərdin sarı çəpkəni”, “Qarğa marşrutu” romanlarının müəllifidir.

Zahid Sarıtorpaq ingilis klassiki Con Miltonun “İtirilmiş cənnət” və “Qaytarılmış cənnət” epopeyalarını, Artur Rembonun, Fransua Moriakin seçilmiş əsərlərini tərcümə edib. Bundan əlavə, V. Skott, C. Coys, M. Prust, Qöte, C. Steynbek, B. Pasternak və bir sıra başqa dahilərin əsərlərindən nümunələr onun tərcüməsində Azərbaycan dilində işıq üzə görüb.

*“Mən isə sizə deyirəm: qadına baxıb ona qarşı
şəhwətlə alovlanan hər bir adam artıq
ürəyində onunla zina etmiş olur”.*

*“Ona görə də sağ gözüün səni günaha sürükləyirsə,
onu çıxarıb at. Çünki bütün bədəninin
cəhənnəmə atılmağındansa, bədəninin
bir üzvünü itirməyin daha yaxşıdır”.*

*“Həmçinin əgər sağ əlin səni günaha sürükləyirsə,
onu kəsib at. Çünki bütün bədəninin cəhənnəmə
düşməyindənsə, bədəninin bir üzvündən
məhrum olmağın daha yaxşıdır”.*

(Məttə V, 28-30)

I

Yevgeni İrtenyevi parlaq bir gələcək gözləyirdi. Çünki onun hər şeyi var idi: çox yaxşı ailə tərbiyəsi görmüş, Peterburq Universitetinin hüquq fakültəsində kursu yüksək səviyyədə bitirmiş, yaxınlarda vəfat etmiş atası yuxarı təbəqə ilə əlaqələr qurmuş, hətta nazirin himayəsi altında nazirlikdə xidmətə də başlamışdı. Malı-mülkü, hətta böyük bir sərvəti də var idi, amma bu da bir qədər şübhə doğururdu. Atası xaricdə və Peterburqda yaşamışdı; oğlanlarının hər birinə Yevgeni və süvari qvardiyasında xidmət edən böyük oğlu Andreyə altı min pul göndərirdi, özü də yoldaşı ilə birlikdə az xərcləmirdi. O, yalnız yayda malikanəsinə gələrdi, o da

iki aylıq, amma evin qayğısına qalmazdı; hər şeyi harınlamış idarəçinin öhdəsinə buraxardı; o da mülkün işləri ilə məşğul olmurdu, di gəl atası ona çox etibar eləyirdi.

Atalarının ölümündən sonra qardaşlar malı-mülkü bölüşdürməyə başlayanda, məlum oldu ki, borcları həddən artıq çoxdur; müvəqqəti işlər vəkili hətta nə-nənin yüz min dəyərində olan mülkündən əl çəkib, həmin mirasdan imtina etməyi məsləhət gördü. Ancaq mülklərinin qonşuluğunda yaşayan, vaxtilə qoca İrtenyevlə birlikdə iş görmüş, daha doğrusu, onun üzərində vekseli olan və bunun üçün Peterburqa gəlmiş bir sahibkar dedi ki, borclara baxmayaraq, işləri yoluna qoymaq mümkündür, həm də daha böyük sərvəti qoruyub-saxlamaq olar. Bunun üçün yalnız meşəni, ayrı-ayrı boş əraziləri satmaq və əsas xəzinəni – dörd min desyatin¹ qara torpaq sahəsinin, şəkər zavodu və iki yüz desyatin çaybasar çəmənlərin olduğu Semyonovskoyeni əldə saxlamaq lazımdır; amma gərək ki, özünüzü bu işə həsr edəsiniz və kənddə məskunlaşıb, ağılla və sərhəsabla idarəçilik aparasınız.

Beləliklə, Yevgeni yazda mülklərinə gedərək (atası pasxa pəhrizində ölmüşdü) hər şeyi götür-qoy etdi, işdən təqaüdə çıxmağa, kəndə anasının yanına köçməyə, var-dövləti qoruyub-saxlamaq üçün təsərrüfatla

1 Desyatin – 1,09 hektara bərabər yer ölçüsü – Red.

məşğul olmağa qərar verdi. Münasibəti heç də yaxşı olmayan qardaşı ilə belə bir şərt kəsdi: ona hər il dörd min və ya birdəfəlik səksən min ödəməyi öhdəsinə götürdü, amma bunun əvəzində də qardaşı miras payından imtina etməli idi.

Elə də etdi, anası ilə böyük evlərdən birində məskunlaşaraq həvəslə və eyni zamanda ehtiyatla təsərrüfat işlərinə başladı.

Adətən belə hesab edirlər ki, ən adi mühafizəkarlar qocalar, yenilikçilər isə gənclərdir. Bu heç də ədalətli bir yanaşma deyil. Ən adi mühafizəkarlar – elə cavanlardır. Yaşamaq istəyən, amma bundan ötrü nə etmək lazım gəldiyini düşünməyən və bu barədə fikirləşməyə vaxtı olmayan, bu üzdən keçmiş həyat tərzini özləri üçün örnək seçən məhz gənclər olur.

Yevgeni də belə etdi. Kənddə məskunlaşan Yevgeninin arzusu və qayəsi babasının həyat tərzini yenidən dirçəltmək idi; o, atasının yoluyla getmək istəmirdi; çünki atası pis sahibkar olmuşdu. İndi həm evdə, həm bağda, həm də təsərrüfatda, təbii ki, həmin dövrə xas bəzi dəyişikliklər eləyərək babasının həyatının ümumi ruhunu dirçəltməyə çalışırdı; rifahlı, nizamlı, ətrafdakıların razılığını nəzərə alan bu həyatı qurmaq üçün isə o, çox iş görməli idi: torpaq satıb ödənişləri təxirə sala-raq kreditorların və bankların tələblərini təmin etməli; dörd min desyatin şumlanmış torpaqdan ibarət olan və

şəkər zavodunun yerləşdiyi Semyonovskoye kimi böyük təsərrüfat mülkündə həm muzdur, həm də işçi işlətmək üçün pul tapmalı idi; digər tərəfdən, həm evdə, həm də təsərrüfatda bunları elə icra eləməli idi ki, kənardan baxımsızlıq və tənəzzül kimi görünməməli idi.

İş çox idi, amma Yevgeninin gücü də çox idi – həm fiziki, həm də mənəvi. İyirmi altı yaşı vardı. Ortaboylu, gimnastika sayəsində möhkəmlənmiş əzələləri olan tökmə bədənli, alyanaq, aldodaq, parlaq dişli, seyrək, yumşaq və qıvrımsaçlı diribaş bir oğlan idi. Yeganə fiziki qüsuru gözlərinin uzağı zəif görməsi idi ki, bunu da özü eynək taxmaqla həmin vəziyyətə salmışdı. İndi o artıq burnunun donqar hissəsinə cizgilər salan pensnesiz yeriə bilmirdi. O, fiziki cəhətdən bu cür idi, amma mənəvi siması elə idi ki, onu tanıdıqca daha çox sevirildilər. Anası onu həmişə hamıdan daha çox sevirdi. Ərinin ölümündən sonra isə bir ana kimi nəinki ona şəfqət göstərmiş, hətta bütün ömrünü ona həsr eləmişdi. Onu belə sevnən təkə anası deyildi. Gimnaziyadan və universitetdən olan yoldaşları da həmişə onu sevir, hörmət bəsləyirdilər. O bütün yad adamlarla həmişə bu cür davranırdı. Onun dediklərinə inanmamaq mümkün deyildi; kələk, yalan ağılına belə gələ bilməzdi bu cür səmimi, dürüst simaya, ən əsası gözlərə baxanda.

Ümumiyyətlə, bu cür şəxsiyyətə sahib olmaq işlərində ona çox köməyi dəyirdi. Başqasını rədd edən

kreditor ona inanırdı. Murdar iş tutub başqalarını aldadan darğa, başçı, kəndli bu cür mehriban, sadə, ən əsası isə səmimi bir insanla ünsiyyətdən aldığı təəssüratın təsiri ilə onu aldatmaq fikrindən vaz keçirdi.

Mayın sonu idi. Yevgeni şəhərdə birtəhər çöl ərazini girovdan azad edib bir tacirə satmaq üçün sövdələşmə bağladı. Avadanlıqları, atları, öküzləri, arabaları yeniləməkdən ötrü həmin tacirdən borc pul götürdü. Əsas məsələ təsərrüfatla bağlı mülklərin tikintisinə başlamaq idi. İşlər qaydasına düşmüşdü. Şalban kəsib gətirirdilər, dülgərlər artıq iş başında idi, səksən araba peyin də daşınmışdı, amma bütün bunlara baxmayaraq, bu vaxta qədər olan işlərin hamısı bir tükdən asılıydı.

II

Bu qayğılarla əlləşərkən elə də önəmi olmayan, amma eyni zamanda Yevgeniyə əzab verən bir məsələ var idi. Bütün sağlam, subay cavanlar kimi o da öz gəncliyini yaşayırdı, daha doğrusu, cürbəcür qadınlarla yaxınlıq edirdi. Pozğun deyildi, amma özünün dediyi kimi, heç kahin də deyildi. Bu işi özünün fiziki sağlamlığı və əqli azadlığı üçün görürdü. On altı yaşından bu işlə məşğul olurdu. İndiyə kimi hər şey qaydasında gedirdi. Qaydasında deyəndə ki, azğınlaşaraq pozğunluğa aludə olmamış, bir dəfə də olsun xəstəliyə tutulmamışdı. Lap siftə Peterburqda bir dərzi qadını vardı, sonra o, yolunu azdı və Yevgeni də başqa tərzdə yaşamağa başladı. Tutduğu yol o qədər ürəyinə yatırdı ki, heç nə onu narahat etmirdi.

Artıq kənddə ikinci ay idi məskunlaşmışdı və heç cür başa düşə bilmirdi ki, neyləsin. Məcburi şəkildə nəfsini saxlaması ona əziyyət verirdi. Bu işdən ötrü doğrudanmı şəhərə getməliydi? Bəs hara getsin? Ne-

cə etsin? Yevgeni İvanoviçi narahat edən yeganə məsələ bu idi; əmin idi ki, buna ehtiyacı var və hiss edirdi ki, əli-qolu bağlanıb, nəfsinə yiyə dura bilmir və bütün gənc qadınları, qızları biixtiyar oğrun-oğrun süzür.

Öz kəndindən olan qadınla, ya qızla yaxınlıq etməyi doğru bir iş saymırdı. O, eşitdiyi söhbətlərdən bilirdi ki, atası da, babası da bu baxımdan o dövrün digər mülkədarlarından yerlə-göy qədər fərqlənirmişlər. Onlar heç vaxt öz təhkimçilərinə tamah salmamışdılar və qərara gəldi ki, o da heç vaxt belə bir iş tutmayacaq; amma sonra getdikcə əl-qolunun bağlandığını daha çox hiss etdi və şəhərdə başına gələcək hadisələri düşünəndə dəhşətdən tükləri biz-biz oldu; amma həm də dərk elədi ki, buradakılar artıq təhkimçi deyil, onlarla yaxınlıq eləmək olar. Ancaq bu işi elə görmək lazımdır ki, heç kim bilməsin, həm də öz-özünə təlqin edirdi ki, bunu pozğunluq məqsədilə deyil, sağlamlığı üçün edir. Buna qərar verəndə narahatlığı bir az da artıdı; kovxa, kəndli və dülgərlərlə danışırkən özündən asılı olmadan söhbətin məcrasını qadınlara yönəldir və uzadırdı. Qadınlara isə gün keçdikcə daha çox baxırdı.